

سیل و انفجار غذا، ژوئن ۲۰۱۵

توصیف مخاطره

در روز ۱۳ خرداد ۱۳۹۴ (۳ ژوئن ۲۰۱۵)، بارندگی شدید در پایتخت ساحلی کشور غنا (شهر آکرا) و ۱۰ شهر دیگر، باعث طغیان رودخانه‌ها، سیل و آب گرفتگی معابر گردید. در پی این حادثه و ادامه بارش تعداد کثیری از مردم مجبور شدند به یکی از جایگاه‌های سوخت که در حاشیه شهر آکرا قرار داشت، پناه ببرند. در این حین، ایستگاه اتوبوس مجاور جایگاه سوخت دچار آتش‌سوزی شده و متعاقب آن آتش به مخازن سوخت جایگاه سرایت و باعث انفجار و آتش‌سوزی شدید جایگاه سوخت گردید. علاوه بر این، سیلاب موجب شناور شدن و پخش گسترده سوخت به ساختمان‌های مجاور شد. پخش سوخت در منطقه، انفجار و آتش‌سوزی متعاقب سیل باعث تشدید صدمات جانی و مالی گردید. شدت حادثه باعث شد دولت شرایط اضطراری اعلام کرده و اتاق بحران و سامانه فرماندهی فعال گردد. نیروهای مسلح، آتش‌نشان‌ها و دیگر سازمان‌های پاسخگو فعال شده و شروع به ارائه خدمات اضطراری کردند. رئیس‌جمهور غنا شخصاً در منطقه حضور پیدا کرد و با اعلام سه روز عزای ملی، حوادث اخیر را فاجعه بار و بی‌سابقه دانست.

پیامدهای حادثه

بر اساس آخرین گزارش جمعیت صلیب سرخ کشور غنا حدود ۴۶۳۷۰ نفر تحت تاثیر مستقیم و غیرمستقیم حادثه قرار گرفته‌اند. ۲۶۲ نفر کشته (که ۹۶ نفر از آنها به علت سوختگی ناشی از انفجار و آتش‌سوزی بود)، ۴۲۹ نفر مجروح و ۵۰۹۶ نفر بی‌خانمان فقط بخشی از پیامدهای این حادثه بودند. حدود ۴۰ درصد کشته‌شدگان کودک بوده و در میان کشته‌شدگان ۱۲ زن حامله نیز دیده می‌شود. به ترتیب ۲۰ و ۶۰ درصد بی‌خانمان‌ها به تسهیلات بهداشتی و آب آشامیدنی سالم دسترسی ندارند. ۱۸۷ ساختمان قسمتی یا کاملاً تخریب گردیده و آب و برق ساکنین بعضی از مناطق قطع شده است. در برخی مناطق پل‌ها و جاده‌ها آسیب دیده‌اند. بعد از گذشت دو هفته از سیل، افزایش موارد ابتلا به وبا (۲۵ مورد ابتلا و یک مورد مرگ) یکی از نگرانی‌های جدی در منطقه می‌باشد.

درس آموخته‌ها

- دلیل شرایط اقلیمی، توپوگرافی و بارندگی‌های شدید، بیشتر مناطق کشور غنا در معرض سیل قرار دارد.
- تغییرات اقلیمی، قرار گرفتن در مسیر رودخانه‌ها و مهاجرت بی‌رویه مردم به پایتخت باعث تراکم جمعیت شده و شهر را در مقابل سیل آسیب‌پذیرتر کرده است.
- بر اساس برآوردها حدود ۱۷۲ هزار نفر از ساکنین شهر آکرا در بازه زمانی ده ساله در معرض خطر سیل قرار خواهند داشت.
- عدم رعایت اصول مهندسی و استانداردها، ساخت و سازهای غیرقانونی در مناطق مستعد سیل و حاشیه‌نشینی از دلایل اصلی افزایش خسارات ناشی از سیل می‌باشند.
- عدم زهکشی، لایروبی و بازگشایی مسیر آبراه‌ها و کاهش ظرفیت عبوری جریان آب باعث طغیان رودخانه‌ها، مجاری آب و سرایت سیل به مناطق مختلف شهرهای غنا بویژه مناطق حاشیه‌ای شهرها می‌گردد.
- کمبود سرنیاه مناسب برای مردم در زمان وقوع سیل، باعث هجوم مردم به مناطق پرخطر همچون جایگاه‌های سوخت شده و فاجعه‌های غیرقابل تصور ثانویه‌ای را بوجود می‌آورد.
- ازدحام بیش از حد جمعیت در بعضی از پناهگاه‌ها موجب کاهش دسترسی مردم به آب آشامیدنی سالم، خدمات بهداشتی و مواد غذایی خصوصاً در شهر آکرا شده و سبب مشکلات بهداشتی مانند همه‌گیری بیماری‌ها در جمعیت آسیب دیده شده است.
- حادثه انفجار و آتش‌سوزی جایگاه سوخت گویل شهر آکرا نشان داد که استانداردهای ایمنی در حوادث و توسعه جایگاه‌های سوخت، به ویژه رعایت فاصله حریم و حداقل فاصله از واحدهای مسکونی و ایستگاه اتوبوس رعایت نشده‌اند.

پیام‌های کلیدی برای ایرانیان

- طی سال‌های ۱۳۶۰ الی ۱۳۹۰ حدود ۶۰۰۰ مورد سیل در ایران ثبت شده‌اند که منجر به مرگ حدود ۹۰۰۰ نفر و مصدومیت ۴۵۰۰ نفر شده‌اند. در این دوره بیش از دو میلیون و صد هزار ایرانی تحت تاثیر قرار گرفته و حدود ۳۱۰ هزار ساختمان تخریب شده‌اند. خوشبختانه روند مرگ ناشی از سیل، طی سه دهه اخیر در کشور کاهش یافته است. این امر می‌تواند مربوط به ارتقای سامانه‌های هشدار باشد.
- کشور نیازمند برنامه جامع کاهش خطرپذیری در برابر سیلاب به خصوص در مناطق شهری می‌باشد.
- نصب و راه‌اندازی سیستم‌های پیش‌بینی و هشدار سیل، می‌تواند در کاهش خسارات ناشی از سیل بسیار موثر باشد.
- اجرای مانورهای مدیریت سیل میزان آمادگی در برابر سیل را افزایش می‌دهد.
- اطلاع‌رسانی به موقع از وقوع سیل باید یکی از استراتژی‌های رسانه‌های عمومی باشد.
- لایروبی کانال‌ها و مسیل‌های شهری باید به طور مداوم انجام گردد.
- لازم است اجرای دستورالعمل‌های HSE برای واحدهای خدماتی و صنعتی پرخطر همچون جایگاه‌ها و انبارهای سوخت و سایر مواد شیمیایی خطرناک جدی‌تر نظارت شود.
- بسیاری از انبارهای مواد سوختی و خطرناک در داخل شهرها قرار دارد. باید برای خروج آنها از بافت مسکونی شهر اقدام فوری انجام شود.
- مدیریت آب‌های سطحی یکی از راهکارهای مدیریت سیلاب و استفاده بهینه از منابع آبی (به ویژه در شرایط بحران آب) می‌باشد.

تهیه‌کنندگان: علی اردلان، رضا عباس‌زاده، عباس استاد تقی‌زاده، جواد بابایی، محبوبه رحیمی

رویکرد پیش فعال نظام سلامت به کاهش خطر بلایا

